

СУДСКА ПРАКСА

УДК/UDC: 340.142:347(497.6)
DOI: 10.7251/GPFIS1302146S

Припремио: Владимир М. Симовић

СУДСКА ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ПРАВО НА ЛИЧНУ СЛОБОДУ И БЕЗБЈЕДНОСТ

Притвор

Постоји кршење члана II/3.d) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 став 1 Европске конвенције када је, иако се апелант налази у притвору према ранијем рјешењу за кривична дјела из другог поступка, апеланту одређен нови притвор, који почиње тећи даном истицања или укидања ранијег притвора, а то не прописују изричите законске одредбе, нити за наведено постоји јасна судска пракса.

Из образложења:

У конкретном случају апелант сматра да му је оспореним рјешењима донесеним у поступку одређивања притвора повријеђено право на личну слободу и безбједност из члана II/3.d) Устава Босне и Херцеговине и члана 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). С тим у вези, Уставни суд је у више својих одлука нагласио да се право на слободу личности убраја у једно од најзначајнијих људских права, те да члан 5 Европске конвенције даје заштиту да нико не може бити произвољно лишен слободе. Произвољност лишавања слободе се оцјењује, у првом реду, у односу на поштовање процедуралних захтјева закона који је примијењен у конкретном случају, дакле, Закон о кривичном поступку БиХ, али уз истовремено поштовање стандарда из члана 5 Европске конвенције. Основни принцип је да нити један притвор који је произвољан не може бити спојив са чланом 5 став 1 Европске конвенције, те да се појам „произвољности“ из

Владимир М. Симовић, Окружни суд у Бањој Луци, simo@blic.net, vladimir.simovic@pravosudje.ba.

члана 5 став 1 Европске конвенције протеже даље од самог непоштовања националног права, тако да лишавање слободе може бити законито у смислу домаћег права, али и даље произвољно и тако противно Конвенцији (види предмет *Saadi против Уједињеног Краљевства* [VV] број 13229/03, став 67, ECHR 2008...).

Дакле, Уставни суд ће анализирати апелантове наводе којим се указује на то да му је Суд БиХ побијаним рјешењима незаконито одредио притвор, односно да се ради о „двоструком притвору“, тј. притвору под суспензивним дјејством. С тим у вези, Уставни суд подсјећа да је побијаним рјешењима апеланту одређен притвор с тим што је рјешењем које је донесено по жалби одређено да се првостепено рјешење преиначава тако да се апеланту одређује притвор због разлога предвиђених одредбама члана 132. став 1 тач. а), б) и д) Закона о кривичном поступку који се по овом рјешењу рачуна почев од дана истицања или укидања притвора одређеног рјешењем од 5. децембра 2009. године и може трајати најдуже три године од дана потврђивања оптужнице у овом предмету. Истим рјешењем одређено је да ће суд даном истицања или укидања притвора одређеног рјешењем од 5. децембра 2009. године, а након апелантовог саслушања, извршити контролу постојања разлога због којих је притвор одређен и одлучити о оправданости даљег задржавања апеланта у притвору.

Прије даљње анализе, Уставни суд указује на праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) у предмету *Шебаљ против Хрватске* (види предмет *Шебаљ против Хрватске*, пресуда од 28. јуна 2011. године, захтјев број 4429/09) у којем је Европски суд закључио да „постоји повреда права на право подносиоца на слободу из члана 5 став 1 Европске конвенције, јер притвор није био законит, будући да је подносилац пријаве задржан у притвору након што је истекло законом прописано максимално вријеме за притвор, на основу одлуке о притвору донесене у паралелном кривичном поступку, а да се такав притвор не заснива на одређеним законским одредбама или јасној судској пракси. Наведено није у складу са принципом правне сигурности и противно је основном аспекту владавине права“.

Даље, Европски суд је у предмету *Baranowski против Пољске* (види предмет *Baranowski против Пољске*, пресуда од 28. марта 2000. год., захтјев број 28358/95) установио кршење члана 5 став 1 Европске конвенције. Наиме, подносилац је иницијално био исправно ухапшен и након тога држан у истражном притвору у вези са оптужбом за превару. Међутим, након што је тужилац суду поднио детаљну оптужницу, његов притвор није био предмет ревизије. У складу са праксом пољског судства, стављањем притвореника „на

располагање суду“⁶, притвор који је раније био наложен у истражној фази поступка продужен је на неограничено вријеме. Сам по себи суд није имао никакву обавезу да доноси било какву другу одлуку о томе да ли притвор одређен у тој фази треба да се продужи. Оваква пракса је, несумњиво и сасвим разумљиво, развијена да попуни одређени јаз, али нема ништа што је подржава било у закону или у судској пракси. У овом случају суд је овакву праксу осудио као кршење члана 5(1) с обзиром на то да није било никакве предвидљивости или сигурности, као и на то да се тиме отвара простор за произвољност.

Дакле, Европски суд је установио кршење члана 5 став 1 Европске конвенције када одређивање притвора у паралелним судским поступцима и продужење притвора на неограничено вријеме нису засновани на јасним законским одредбама и судској пракси.

Уставни суд подсјећа да је основна теза коју прописују опште одредбе о притвору да се притвор може одредити под условима прописаним законом, а будући да је притвор најтежа мјера за осигурање присуства оптуженог и успјешно вођење кривичног поступка, може се одредити само ако се присуство оптуженог не може осигурати блажим мјерама. Осим тога, Уставни суд подсјећа да притвор може трајати само док је то нужно, тј. чим престану разлози за притвор, оптужени се мора пустити на слободу. Одређивањем притвора побијаним рјешењима у случају када се апелант већ налази у притвору, заиста је упитна сврха одређивања притвора апеланту ради присуства кривичном поступку. Такође, из општих одредаба слиједи да о приједлогу за одређивање, односно продужење притвора суд одлучује на приједлог тужиоца, а одредбе о укидању притвора прописују обавезу да се тужилац саслуша. Из одредаба које прописују садржај оптужнице произлази могућност да се уз оптужницу може предложити одређивање притвора, али ако се осумњичени налази на слободи, а ако је он у притвору, може се предложити да се притвор продужи или да се осумњичени пусти на слободу. У конкретном случају апелант се налази у притвору, а не на слободи, а побијаним рјешењима одређује му се притвор у паралелном кривичном поступку. Осим тога, Уставни суд сматра да се ради о истим кривичним дјелима, дакле, апелант је оптужен у ранијем поступку за кривична дјела ратни злочин против цивилног становништва и ратни злочин против ратних заробљеника на подручју Коњица, а у новом поступку за иста та дјела, али на подручју Јабланице, тако да је неспорно да и у једном и у другом поступку поступају Суд БиХ и Тужилаштво БиХ. И поред свега наведеног, Суд БиХ донио је побијана рјешења, тако да тренутно постоје два рјешења о одређивању притвора у два различита кривична поступка. Истина, оспорена рјешења одређују притвор под

суспензивним дјеловањем, тј. одређују да ће притвор почети да тече када ранији притвор буде укинут или када истекне, а за наведено није имао упориште у Закону о кривичном поступку БиХ. Осим тога, за доношење побијаних рјешења Суд БиХ није имао упориште ни у јасној судској пракси, јер, као што је претходно наведено, нејасно је зашто се Суд БиХ у образложењу позвао на случајеве одређивања притвора осумњиченим који се налазе у бјекству и расписивања међународне потјернице када се апелант налази у притвору, тј. када није у бјекству, нити је за њим расписана потјерница. Дакле, у конкретном случају нити имамо јасне и прецизне законске одредбе, нити имамо јасну судску праксу. Ако се има у виду све наведено, Уставни суд сматра да процесноправно не могу паралелно постојати два рјешења о одређивању, односно продужењу притвора, тј. да суд мора водити рачуна и да ли је притвор против окривљеног већ одређен у другом предмету и, ако утврди да јесте, не смије донијети још једно рјешење о одређивању притвора.

Имајући у виду све наведено, посебно наведену праксу Европског суда, Уставни суд сматра да је повријеђено апелантово право на слободу и сигурност из члана 5 став 1 Европске конвенције, јер му побијаним рјешењима није законито одређен притвор. Будући да је Уставни суд закључио да је апеланту незаконито одређен притвор искључиво због немогућности да постоје два рјешења о одређивању притвора, односно зато што, иако се апелант налази у притвору према ранијем рјешењу за кривична дјела из другог поступка, апеланту је побијаним рјешењима одређен нови притвор, Уставни суд није испитивао апелантове наводе у вези са незаконитошћу побијаних рјешења и са постојањем посебних разлога за одређивање притвора.

(Одлука број: АП 1381/12 од 19. јула 2012. године)

ПРЕУРАЊЕНОСТ АПЕЛАЦИЈЕ

Имајући у виду одредбу члана 16 став 2 и став 4 тачка 14 Правила Уставног суда, апелација ће се одбацити као недопуштена уколико је очигледно (*prima facie*) неоснована, односно уколико је преурањена.

Из образложења:

Апелант је у вези са рјешењем о одређивању притвора навео повреду права на правично суђење из члана II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Уставни суд подсећа да се гаранције права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције односе на кривични поступак у цјелини, те да се одговор

на питање да ли је нека од ових гаранција прекршена не може дати док поступак траје, јер евентуални процедурални пропусти и недостаци који се појаве у једној фази поступка, могу бити исправљени у некој од наредних фаза истог тог поступка. Слиједом тога, није могуће, у принципу, утврдити да ли је кривични поступак био правичан док се поступак правоснажно не оконча (види, Европски суд, *Barbera, Meeseque u Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 68; Уставни суд, одлука број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, тачка 18, објављена у *Службеном гласнику БиХ*, бр. 38/03).

У конкретном случају, Уставни суд указује да оспорена рјешења не представљају одлуку која је резултат цјелокупног кривичног поступка против апеланта, у смислу утврђивања основаности кривичне оптужбе против њега, јер је тим рјешењима ријешено само једно процедурално питање, односно одлучено о једној фази поступка. С обзиром на то, Уставни суд закључује да је предметна апелација у односу на наводе о кршењу права на правично суђење из члана II/3.е) Устава БиХ и члана 6 Европске конвенције, преурањена.

(Одлука број: АП 1080/12 од 10. октобра 2012. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Образложење пресуде

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1, 2 и 3 тачка д) Европске конвенције у ситуацији када је Уставни суд из образложења оспорених пресуда утврдио да апелантова кривица за кривично дјело за које је осуђен није утврђена произвољном оцјеном доказа, већ управо супротно, након непосредне, свеобухватне анализе и оцјене доказа појединачно и у међусобној вези и примјеном релевантних одредаба Закона о кривичном поступку. Такође, у оспореним пресудама су наведени јасни и прецизни разлози у погледу доказа који су прихваћени уз образложење које ни у ком случају не оставља утисак произвољности. Осим тога, није прекршен принцип равноправности странака, јер апелант у поступку, осим паушалних навода, није понудио нити један доказ у прилог тврдњи да је нарушен овај принцип, те да су судови током предметног кривичног поступка давали предност једној страни у односу на другу.

Из образложења:

Како је Европски суд у бројним одлукама истакао, члан 6 Европске конвенције има „проминентно мјесто у демократском друштву“ (види, Европски суд, *De Cubber против Белгије*, пресуда од 26. октобра 1984. године, серија А број 86, став 30). Посљедица тога је да се члан 6 Европске конвенције не може да тумачи рестриктивно (види, Европски суд за људска права, *Moreira de Azevedo против Португалије*, пресуда од 23. октобра 1990. године, серија А број 189, став 66). Члан 6 став 1 Европске конвенције набраја низ елемената који су инхерентни правичном вршењу правде, па, уколико дође до повреде било којег од елемената садржаних у овоме праву, постоји и повреда члана 6 став 1 Европске конвенције (види, Уставни суд, Одлука број У 25/01 од 26. септембра 2003. године, објављена у *Службеном гласнику БиХ*, бр. 3/04, став 25). Уколико се уставно право на правично суђење посматра у контексту позитивног права у Босни и Херцеговини, онда мора да се примијети да битан сегмент права на правично суђење чини брижљива и савјесна оцјена доказа и чињеница утврђених у поступку пред редовним судовима. Ово је једна од основних одредаба у вези са извођењем и оцјеном доказа која се налази у свим важећим процесним законима у Босни и Херцеговини, али и у ранијем Закону о кривичном поступку Федерације БиХ у којем одредба члана 342 став 2 гласи: „(...) Суд је дужан савјесно оцијенити сваки доказ појединачно и у вези с осталим доказима и на основу такве оцјене извести закључак да ли је нека чињеница доказана“, што чини неодвојив елемент права на правично суђење (види, *mutatis mutandis*, већ цитирану Одлуку број АП 661/04, став 30).

Дакле, иако је себи наметнуо ограничења у погледу начина испитивања чињеничног стања и оцјене доказа од редовних судова, Уставни суд ту могућност није потпуно искључио, већ је своју надлежност о том питању ограничио на случај да се испитивање чињеничног стања врши ако је „поступак садржавао повреду права на правично суђење у оквиру значења из члана 6 Европске конвенције“, односно „уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава“ или уколико се оцјена доказа „доима очигледно произвољном“. У том правцу постоје примјери судске праксе када је Уставни суд оцјењивао чињенично стање и доказе редовних судова (види, Уставни суд, већ цитирана Одлука број АП 661/04, Одлука број У 15/99 од 15. децембра 2000. године, *Службени гласник БиХ*, бр. 13/01, Одлука број У 14/00 од 4. маја 2001. године, *Службени гласник БиХ*, бр. 33/01).

Даље, Уставни суд констатује да се правичност поступка оцјењује на основу поступка као цјелине (види, Европски суд за људска права, *Barbera, Messeque u Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра

1988. године, серија А број 146, став 68 и Уставни суд, Одлука број У 63/01 од 27. јуна 2003. године, објављена у *Службеном гласнику БиХ*, бр. 38/03). С тим у вези, Уставни суд има задатак да оцијени да ли је поступак, као цјелина, био праведан и да ли је доказни поступак злоупотребијен на апелантову штету.

Разматрајући апелантове наводе, Уставни суд констатује да је у контексту права на правично суђење од изузетно велике важности и то да је сваки доказ прикупљен на законит начин. Европски суд за људска права врло често закључује да његов задатак није да даје своју оцјену о прихватљивости доказа умјесто домаћих судова иако може да испитује начин на који се с њима поступало као битан елемент при одлучивању да ли је суђење било правично. Правила о доказима су тако, углавном, питање за домаће судове у свакој од држава уговорница. Прихватање незаконито добијених доказа не представља само по себи кршење члана 6 Европске конвенције, али је Европски суд за људска права у предмету *Schenk против Швајцарске* установио да то може довести до неправичности зависно од чињеница конкретног предмета (види, Европски суд за људска права, *Schenk против Швајцарске*, пресуда од 12. јула 1988. године, број представке 1086/84, серија А-140, став 49).

У вези са апелантовим жалбеним наводима о неравноправном положају одбране у односу на оптужбу у предметном поступку, Уставни суд подсјећа да свако ко је страна у поступку мора да има разумну могућност да представи свој предмет суду под условима који га неће довести у неповољнији положај у односу на противника. Међу странама у поступку мора да се успостави правична равнотежа (види, Европски суд, *De Haes и Gijssels против Белгије*, пресуда од 24. фебруара 1997. године, број представке 19983/92, објављена у Извјештајима број 1997-II, став 53). Принцип правичног суђења у себи садржи и веома важан елемент, а то је принцип апсолутне равноправности странака у поступку. Обје странке морају да имају исте могућности да изложе свој предмет под условима који их не стављају у подређен положај у односу на противника. Ово је посебно важно у кривичном поступку. Принцип једнакости пред судом подразумијева да стране морају да имају исти приступ списима и другим документима предмета, барем у мјери у којој они имају улогу у формирању мишљења суда (види, Европски суд, *Mc Michael против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 24. фебруара 1995. године, серија А број 307-Б, стр. 53 и 54). Даље, свакој страни се мора дати прилика да се супротстави аргументима које је изложила друга страна. Овај принцип подразумијева да стране добију исту могућност да позову свједоке, вјештаке и износе друге доказе.

Уставни суд подсјећа да члан 6 став 2 Европске конвенције прописује да ће свако ко је оптужен за кривично дјело бити сматран невиним док се његова кривица не докаже у складу са законом. Овај основни правни принцип је разрађен и у одредбама Закона о кривичном поступку који је примијењен у конкретном случају. Према пракси Европског суда, пресумпција невиности значи да оптужени није дужан да се брани, мада има право на одбрану, није дужан да доказује своју невиност, а терет доказивања је на тужиоцу. У складу с тим, суд мора донијети ослобађајућу пресуду не само кад је увјерен у невиност оптуженог него и онда када није увјерен ни у његову кривицу, ни у његову невиност. Дакле, ако сумња, суд мора да примијени принцип *in dubio pro reo*, што је и битан елеменат права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције (види, Европски суд, *Barbera, Messeque u Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А број 146, став 77).

С обзиром на то да се наводи о кршењу принципа пресумпције невиности и *in dubio pro reo* везују искључиво за судску оцјену доказа, а да апелант, како је већ наведено, осим паушалних навода, суду није понудио било какве друге доказе и аргументацију којом би се поштивање ових принципа, евентуално, могло да доведе у питање, осим што није задовољан закључцима о својој кривици до којих су судови дошли, Уставни суд сматра да су и ови апелантови наводи неосновани.

(Одлука број: АП 1061/09 од 13. јуна 2012. године)

ЗАТЕЗНА КАМАТА

Постоји повреда права на правично суђење из члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када се редовни суд произвољно позове на одредбу материјалног права на којој је своју одлуку засновао, при томе пропустивши да образложи своју одлуку на начин који би задовољио стандарде права на правично суђење.

Из образложења:

Уставни суд указује да је о истом чињеничном и правном питању одлучивао у двије своје водеће одлуке: у Одлуци број АП 658/07 (види Уставни суд, одлука о допустивости и меритуму од 10. јуна 2009. године, објављена у *Службеном гласнику БиХ*, бр. 82/09) у којој је утврдио кршење права на имовину и у Одлуци број АП 2159/07 (види Уставни суд, одлука о допустивости и меритуму од 11. фебруара 2010. године, објављена на веб страници Уставног суда:

<http://www.ustavnisud.ba>) у којој је утврдио кршење права на правично суђење. У оба случаја апеланти су покренули питање кршења права на правично суђење, односно права на имовину, због одлуке судова о почетку тока затезне камате на потраживања из радног односа. Уставни суд је, разматрајући те апелације, између осталог, закључио да је, због одлуке судова да апелантима на досуђене износе накнаде плата из радног односа досуде законску затезну камату примјеном одредбе члана 279 став 3 Закона о облигационим односима, повријеђено уставно право апеланата на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, односно право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције. Наиме, у тим одлукама Уставни суд је указао да плата и остала потраживања из радног односа не могу да се дефинишу као повремена давања из члана 372 став 1 Закона о облигационим односима у вези с чланом 279 став 3 Закона о облигационим односима. Плата и нека потраживања из радног односа, нпр. накнада за трошкове превоза, како је истакао Уставни суд, исплаћују се мјесечно, у сукцесивном обрачуњу и континуирано, а нека примања, нпр. регрес, исплаћују се годишње. Уставни суд је, такође, истакао да ова потраживања из радног односа не могу да се третирају као повремено давање у оквиру законских одредаба којима се регулише питање „камате на камату“ у члану 279 став 3 Закона о облигационим односима, већ да плата и нека друга новчана потраживања из радног односа доспијевају тачно одређеног датума од ког послодавац почиње да доцни и плаћа законску затезну камату због неизвршења новчане обавезе, што је регулисано чланом 277 Закона о облигационим односима. Стога је Уставни суд у наведеним предметима закључио да су примјена закона у односу на почетак тока затезне камате и закључак о томе да су плате повремена потраживања произвољно образложени, те да је прекршено право на имовину, односно право на правично суђење.

У конкретном случају Уставни суд се позива на образложење и разлоге дате у Одлуци о допустивости и меритуму број АП 2159/07 (став 22) у вези с правом на правично суђење, будући да разлози наведени у тој одлуци у односу на кршење права на правично суђење могу да се примијене и на ову одлуку. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да, у конкретном случају, одлука Врховног суда у погледу почетка тока законске затезне камате не задовољава стандарде члана 6 став 1 Европске конвенције.

(Одлука број: АП 2086/09 од 10. октобра 2012. године)

ПРАВО НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Не постоји повреда апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на доношење одлуке у разумном року у поступку извршења Одлуке Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица имајући у виду околности конкретног предмета, без обзира на чињеницу што је овај поступак трајао више од осам година и што је окончан пресудом Врховног суда.

Из образложења:

Уставни суд истиче да, према конзистентној пракси Европског суда и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора да се оцјењује у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види, Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38). Коначно, Европски суд је указао на то да је потребна нарочита марљивост надлежних власти у свим предметима који се тичу личног статуса и својства, а да је овај захтјев нарочито важан у државама у којима домаћи закон прописује да одређени судски поступци имају хитан карактер (види, Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, серија А број 228-Б, став 18).

Увидом у списе предмета Уставни суд запажа да је поступак, који је окончан пресудом Врховног суда, трајао осам година и један мјесец, па је то период који ће Уставни суд испитати.

Уставни суд уочава да је у конкретном случају у предметном поступку требало одлучити о основаности апелантовог захтјева за извршење Одлуке Комисије за имовинске захтјеве расељених лица и избјеглица (у даљњем тексту: ЦРПЦ) од 2. маја 2000. године, којом је потврђено да је његова бака 1. априла 1992. године била носитељка станарског права на предметном стану. Дакле, с обзиром на чињенична и правна питања која је у конкретном случају требало ријешити, Уставни суд сматра да се не ради о нарочито сложеном поступку.

Кад је ријеч о поступању органа управе и редовних судова у вези са апелантовим захтјевом за извршење одлуке ЦРПЦ-а, Уставни суд запажа да је неспорно да је предметни поступак трајао неразумно дуго (осам година и један мјесец), да је Министарство грађења

првостепену одлуку донијело тек наком три године и пет мјесеци, да је Кантонални суд пресуду по апелантовој тужби поднесеној против рјешења тог министарства донио након више од девет мјесеци (девет мјесеци и 21 дан), а да је Врховни суд у поступку рјешавања по апелантовој жалби против пресуде Кантоналног суда одлучио тек након четири године и три мјесеца, те да је тај поступак окончан пресудом Врховног суда од 28. августа 2008. године. Међутим, имајући у виду околности конкретног предмета, да су надлежни органи управе, као и судови одлучивали о апелантовом захтјеву за извршење одлуке ЦРПЦ-а која је стављена ван снаге, дакле, која правно не постоји од 3. септембра 2002. године и којом је одбачен захтјев апелантове баке за потврђивање станарског права на предметном стану као поднесен од неовлашћеног лица и на основу кривотворене исправе, Уставни суд закључује да, без обзира на чињеницу што је овај поступак трајао више од осам година и што је окончан пресудом Врховног суда, у овом дијелу апелантових навода не постоји кршење његових права на „суђење у разумном року“ као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

(Одлука број: АП 3916/08 од 9. новембра 2011. године)

Ростоји повреда права на правично суђење у односу на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када свеукупно трајање поступка од 11 година у одлучујућој мјери може да се стави на терет понашању редовних судова, те када нису дати разлози који би могли да се сматрају разумним и објективним оправдањем за овако дуго трајање поступка.

(Одлука број: АП 401/08 од 15. јуна 2010. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ И ПРАВО НА НЕДИСКРИМИНАЦИЈУ

Нема повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 2 Европске конвенције када Уставни суд није нашао елементе који би указивали на то да су редовни судови оцијенили доказе очигледно произвољно или да је првостепена пресуда заснована на незаконито прибављеном доказу, будући да је првостепени суд, након анализе и оцјене великог броја материјалних и нематеријалних доказа, закључио да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет и

када су судови образложили да су одређени докази против апеланта прикупљени према одредбама релевантних закона о кривичном поступку Републике Хрватске, на основу међународне правне помоћи и како је то прописано релевантним одредбама закона БиХ. Сем тога, не постоји кршење права на пресумпцију невиности из члана 6 став 2 Европске конвенције, нити има елемената који би указивали на то да је у било којој фази поступка апелант третиран на начин који би водио повреди тог принципа. Такође, Уставни суд сматра да су неосновани апелантови наводи о дискриминацији у предметном поступку из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, а у вези са правом на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, с обзиром на то да апелант није доказао да је у предметном поступку дискриминисан у уживању права на правично суђење.

Из образложења:

У вези са апелантовим наводима који се односе на битне повреде одредби кривичног поступка јер су докази, наводно, прибављени на незаконит начин, Уставни суд подсјећа на став Европског суда да његов задатак није да даје своју оцјену о прихватљивости доказа умјесто домаћих судова, иако може испитивати начин на који се с тим доказима поступало као битним елементом при одлучивању да ли је суђење било правично, те су тако правила о доказима углавном питање за домаће судове

У погледу навода апелације који се односе на правилност утврђивања чињеничног стања и примјену материјалног права у вези са оцјеном доказа, Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда за људска права и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Такође, Уставни суд подсјећа на то да је ван његове надлежности процјењивање квалитета закључака судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Исто тако, Уставни суд се неће мијешати у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу. Уставни суд се неће мијешати у ситуацију када редовни судови повјерују доказима једне стране у поступку на основу слободне судијске оцјене. То је искључиво улога редовних судова, чак и када су изјаве свједока на јавној расправи и под заклетвом супротне једна другој (види Европски суд, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима број 1996-II, став 78).

Такође, Уставни суд указује на то да, према устаљеној пракси Европског суда и Уставног суда, члан 6 став 1 Европске конвенције обавезује судове да, између осталог, образложе своје пресуде. Ова обавеза, међутим, не може бити схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе (види Уставни суд, одлуке број У 62/01 од 5. априла 2002. године и АП 352/04 од 23. марта 2005. године). Мјера у којој ова обавеза постоји зависи од природе одлуке (види Европски суд, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994. године, серија А, број 303-А, став 29). Европски и Уставни суд су у бројним одлукама указали на то да домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али истовремено имају обавезу да образложе своју одлуку тако што ће навести јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали (види Европски суд, *Suominen против Финске*, пресуда од 1. јула 2003. године, апликација број 37801/97, став 36 и, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 5/05 од 14. марта 2006. године).

Имајући у виду наведено, Уставни суд запажа да из оспорених одлука произлази да је првостепени суд закључак о постојању кривице и кривичног дјела засновао на цјелокупном доказном поступку, како исказима свједока одбране и оптужбе, тако и читавом низу материјалних доказа. Стога, Уставни суд сматра да је у предметном кривичном поступку дата разумна могућност и Тужилаштву БиХ и апеланту и његовој одбрани да изнесу доказну грађу. Апелант је у току цијелог поступка имао адвоката, користио се могућношћу да изнесе коментаре на предочене материјалне доказе употребљене у поступку, као и на изјаве свједока, те да оспорава наводе и доказе Тужилаштва БиХ, што је и чинио. У контексту наведеног, будући да је првостепени суд довољно јасно образложио своју одлуку примјењујући релевантне одредбе материјалног и процесног права, Уставни суд није пронашао ништа што би указивало на то да су материјалноправни прописи произвољно или неправично примјењени на апелантову штету, нити има елемената који би указали на то да је редовни суд злоупотријебио доказни поступак на апелантову штету.

Овакве закључке првостепеног суда у цијелости је потврдило и Апелационо вијеће, оцијенивши да је првостепени суд правилно утврдио чињенично стање и правилно примијенио материјално право, изузев одлуке о казни, дајући при томе детаљне и јасне разлоге за своје одлучивање. Такође је евидентно да је Апелационо вијеће размотрило све апелантове жалбене наводе које апелант понавља и у

апелацији, те је дао исцрпно образложење зашто су ти наводи неосновани и зашто нису могли довести до другачијег исхода предметног кривичног поступка. Уставни суд указује на то да је Апелационо вијеће у образложењу оспорене пресуде дало детаљне, јасне и прецизне разлоге за своје одлучивање, те да се не може закључити да су материјалноправни прописи произвољно или неправично примјењени на апелантову штету приликом одлучивања о кривично-правној санкцији која му је изречена. Уставни суд сматра да у оспореним одлукама нема ничега што би указивало на произвољност при утврђивању и оцјени чињеница, те да су дата образложења која у цијелости задовољавају захтјеве права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције.

У вези са апелантовим наводима да није поштован принцип пресумпције невиности нити да је примјењен принцип *in dubio pro reo*, Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда, пресумпција невиности значи да оптужени није дужан да се брани, мада има право на одбрану, односно није дужан да доказује своју невиност, а терет доказивања је на тужиоцу. У складу с тим, суд мора донијети ослобађајућу пресуду не само кад је убијеђен у невиност оптуженог него и онда када није убјеђен ни у његову кривицу ни у његову невиност. Дакле, када има сумњу, суд мора да примијени принцип *in dubio pro reo*, што је и битан елеменат права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције (види Европски суд, *Barbera, Messeque u Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А, број 146, став 77 и Уставни суд, Одлука број АП 5/05 од 14. марта 2006. године, став 29, *Службени гласник БиХ*, бр. 49/06). У том смислу, судови су дужни да оцијене све доказе појединачно и у вези са осталим доказима, па, онда, на основу такве, брижљиве оцјене изведу закључак да ли је нека чињеница доказана или не.

Уставни суд сматра да се наводи о кршењу принципа пресумпције невиности и *in dubio pro reo* везују искључиво за судску оцјену доказа, јер, у вези с тим наводима, апелант није понудио било какву другу аргументацију којом би се поштовање ових принципа, евентуално, могло довести у питање, сем што није задовољан закључцима о његовој кривици до којих су судови дошли. С обзиром на претходну елаборацију у овој одлуци, Уставни суд сматра да из образложења оспорених пресуда редовних судова произилази да редовни судови нису имали сумњу у апелантову кривицу и да су за своје закључке о апелантовој кривици дали убједљива и логична образложења, која не указују на било какву произвољност у одлучивању. Стога, имајући у виду наведено, као и ранији закључак Уставног суда о томе да нема

ничега што указује на то да су судови одлучивали произвољно и на начин супротан принципима члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд апелантове наводе о повреди права из члана 6 став 2 Европске конвенције сматра неоснованим.

У односу на апелантове наводе о дискриминацији, Уставни суд подсјећа на то да, према пракси Европског суда, дискриминација наступа ако се лице или група лица који се налазе у аналогној ситуацији различито третирају на основу пола, расе, боје, језика, вјере (...) у погледу уживања права из Европске конвенције, а не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман или употребу средстава наспрам жељеног циља који нису у пропорционалном односу (види Европски суд, *Белгијски језички случај*, пресуда од 23. јула 1968. године, серија А, број 6, став 10). При томе је неважно је ли дискриминација последица различитог законског третмана или примјене самог закона (види Европски суд, *Ирска против Велике Британије*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А, број 25, став 226).

Уставни суд запажа да апелант, сем што је навео да је дискриминисан „само зато што није држављанин БиХ него сусједне државе“ и што су „два оптуженика различито третирана иако су се налазила у сличној ситуацији а да није било објективног и разумног оправдања за то“, није пружио било какве аргументе којима би поткријепио своје тврдње да је различито третиран у односу на друга лица или групе лица у истој или сличној ситуацији, па су ови наводи неосновани.

(Одлука број: АП 2350/09 од 27. јуна 2012. године)

СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА

Редовни судови су у оспореним пресудама пропустили да направе правилну дистинкцију између онога што представља вриједносне оцјене и чињенице у односу на један дио спорног изражавања, што је, у принципу, могло имати утицаја на одлуку о висини штете. Уставни суд сматра да су на тај начин редовни судови изашли ван допуштеног степена слободне процјене.

Из образложења:

Према утврђеној пракси Европског суда за људска права и Уставног суда, слобода изражавања је суштински основ демократског друштва и један од основних услова за његов напредак, као и за напредак сваког појединца. Ова слобода се, уз ограничења из члана 10 став 2 Европске конвенције, не односи само на „информације“ или „идеје“ које су примљене позитивно или се сматрају неувређљивим

или према њима нема става већ и на оне које вријеђају, шокирају и узнемирују, што су захтјеви плурализма, толеранције и слободоумља, без којих нема демократског друштва (види, Европски суд, *Selistö против Финске*, пресуда од 16. новембра 2004. године, апликација број 56767/00, став 46 и Уставни суд, Одлука број АП 1203/05 од 27. јуна 2006. године). Ова слобода, ипак, није апсолутна и може бити ограничена због околности и под условима наведеним у члану 10 став 2 Европске конвенције, а под којима јавна власт може да се мијеша у уживање слободе изражавања. Стога су кључна улога и задатак независног судства да у сваком појединачном случају јасно утврди границу између оправданих и потребних, те неоправданих и непотребних ограничења која неки принцип потврђују као правило или га негирају као пуку декларацију.

Када се ради о ограничењима из члана 10 став 2 Европске конвенције, Европски суд је указао да тест „неопходности у демократском друштву“ захтијева да се при одлучивању да ли је дошло до кршења одлучи да ли кореспондира „мијешање“ домаћих власти у ову слободу „хитној друштвеној потреби“, да ли је пропорционално легитимном циљу који се жели постићи, те да ли су разлози и оправдања које су дали надлежни органи за такво мијешање релевантни и довољни. С тим циљем је потребно утврдити да ли су домаће власти примениле стандарде који су у складу са принципима утјеловљеним у члану 10 Европске конвенције, као и да ли су домаће власти засновале своје одлуке на прихватљивој анализи релевантних чињеница. Кад је ријеч о пропорционалности, мора да се утврди да ли је постигнут правичан баланс у заштити двију вриједности гарантованих Европском конвенцијом које могу бити у супротности једна другој: с једне стране, слобода изражавања из члана 10 Европске конвенције и, са друге стране, право лица које је текстом нападнуто да заштити своју репутацију, а које је заштићено чланом 8 Европске конвенције у оквиру права на приватни живот (види, Европски суд, *Chauvy и др. против Француске*, пресуда од 29. јуна 2004. године, апликација број 64915/01, став 70).

Како су и Европски суд, а и Уставни суд у својим ранијим одлукама у вези са истим питањем већ указали, постоји јасна дистинкција између информације (чињенице) и мишљења (вриједносне оцјене), јер се постојање чињенице може да докаже, а за истину на основу вриједносне оцјене не може се дати доказ (види, Европски суд, *Lingens против Аустрије*, пресуда од 8. јула 1986. године, серија А број 103, став 46 и Уставни суд, Одлука број АП 1004/04 од 2. децембра 2005. године). С друге стране, штампа има веома важну улогу у демократском друштву. Улогу штампе као

„политичког пса чуvara“ Европски суд је први пут нагласио у предмету *Lingens* (1986). Иако не смије да прекорачи одређене границе, нарочито имајући у виду заштиту репутације и права других и потребу да се спријечи објављивање повјерљивих информација, дужност штампе је да, на начин који је у складу са њеним дужностима и одговорностима, пружи и саопшти информације и идеје о свим питањима од јавног интереса, укључујући и информације које се тичу понашања званичника власти. Не само да је дужност штампе такве информације и идеје преносити већ је и право јавности да такве информације добије. Члан 10 Европске конвенције штити не само суштину изнесених идеја и информација већ и форму у којој су оне пренесене, а новинарска слобода укључује и одређени степен претјеривања или чак провокације (види, Европски суд за људска права, *Hrico против Словачке*, пресуда од 20. јула 2004. године, апликација број 49418/99, став 40е).

Ипак, члан 10 Европске конвенције не гарантује неограничену слободу изражавања чак ни када се ради о извјештавању штампе о озбиљним питањима од јавног интереса. Према члану 10 став 2 Европске конвенције, уживање у слободи изражавања укључује и „дужности и обавезе“ које се примјењују и на штампу, а које нарочито постају значајне „када се напада репутација приватних лица“ и када се умањују „права других“. Због тога се у погледу чињеница новинарима узима у обзир одбрана да су поступали *bona fide* настојећи да јавности пруже тачне и поуздане информације у складу са новинарском етиком (види већ цитирану пресуду *Selistö*, став 54). У принципу, одбрана на основу искрене намјере једна је врста замјене за доказивање истинитости. Када новинар или публикација имају легитиман циљ, када је у питању нешто значајно за јавност и када су уложени разумни напори у потврђивање чињеница, медији се неће сматрати одговорним чак ни у случају да се испостави да су чињенице биле неистините.

На крају, мало је простора унутар члана 10 став 2 Европске конвенције за ограничавање политичког говора или дебате о питањима од јавног интереса. Штавише, границе прихватљивог критицизма су шире када су у питању јавне личности као што су политичари него када су у питању приватна лица. За разлику од приватних лица, јавне личности се неизбјежно и свјесно стављају пред оцјену јавности, а њихове ријечи и дјела су изложени пажљивијем испитивању јавности, па, стога, морају да покажу и већи степен толеранције (види већ цитирану пресуду *Hrico*, став 40г).

У конкретном случају оспорене пресуде су донесене на основу Закона о заштити од клевете, дакле, мијешање је прописано законом.

Овај закон је јавно објављен у службеном гласилу, његов текст је јасан, приступачан и предвидљив.

Оспорене пресуде су донесене у грађанској парници коју је покренуо тужилац против апеланта због наношења штете његовом угледу и части, па је јасно да је циљ мијешања заштита „угледа или права других“.

Уставни суд још мора да утврди да ли је циљ пропорционалан средствима коришћеним да се он оствари. Како је већ речено, „циљ“ на који се оспорене пресуде позивају је заштита „угледа или права других“, а „средство“ је налог суда апеланту да плати одштету нанесену тужиоцима угледу. Да би се доказало да је мијешање било „неопходно у демократском друштву“, потребно је доказати постојање „хитне друштвене потребе“, која је тражила конкретно ограничење у остваривању слободе изражавања.

Да ли је у оспореним пресудама, према принципу пропорционалности, успостављена равнотежа између слободе медија и права тужиоца на углед?

Уставни суд је већ нагласио да се постојање чињеница може да докаже, али истинитост вриједносних оцјена није нешто за шта се могу дати докази. Кантонални суд у Сарајеву је одлучивао о тужбеном захтјеву тужиоца у којем је затражена накнада штете због клевете у вези са објављивањем текста о приватизацији предузећа ГИК „Око“, као и објављивањем текста из којег се јавности сугерише да је тужилац лице повезано са тероризмом и криминалом.

У поступку пред редовним судовима, а на основу спроведених доказа утврђено је да је апелант објавио нетачне информације о приватизацији предузећа ГИК „Око“, те да апелант није ни покушао да провјери тачност информације иако је то могао на начин да се, у складу са Законом о слободи приступа информацијама, обрати Агенцији за приватизацију Федерације БиХ као стручној институцији која спроводи процес приватизације и прати реализацију уговорених обавеза у предузећима. Уставни суд, стога, сматра неспорним да се у односу на овај дио објављених информација о тужиоцу радило о изношењу чињеница за које су редовни судови утврдили да су биле неистините, а не о вриједносном суду, па су у том дијелу правилни закључци редовних судова.

Уставни суд, међутим, сматра спорним закључак редовних судова да се радило о клевети у дијелу објављеног текста у којем је апелант објавио „да има сазнања да се спремају отмице и киднаповања угледних и успјешних Сарајлија“, „да сазнања о њиховим плановима упућују на логичан закључак да је Радончић добро повезан са те-

рористима и криминалцима“. У том чланку је дат ауторски коментар текста објављеног у листу „Express“ под насловом „Хилмо Селимовић ангажовао рођака Јоју као тјелохранитеља“, чиме се, према мишљењу редовних судова, сугерише да је тужилац лице које је повезано са тероризмом, криминалом и да се као такав идентификује широј јавности. Уставни суд, супротно закључку редовних судова, сматра да се наведене информације не могу да сматрају чињеницама чија се истинитост или неистинитост могла утврђивати у поступку, него се радило о вриједносним оцјенама, односно изношењу вриједносних оцјена. Уставни суд, стога, сматра да у овом дијелу није било мјеста за примјену чл. 4 став 1 тачка д) и 6 ст. 2 и 3 Закона о заштити од клевете, јер примјена тих чланова долази у обзир само у случају када се ради о изношењу неистинитих чињеница, а никако о изношењу нечијих вриједносних оцјена.

Уставни суд подсјећа да је за доношење одлуке о томе да ли је успостављена правилна равнотежа између ограничења слобода изражавања и заштите права других на углед потребно утврдити да ли су судови направили правилну дистинкцију између онога што се сматра „вриједносна оцјена“ и изражавање чињеница, односно како је такво резонување суда имало утицаја на ограничење слободе изражавања (види одлуке Уставног суда бр. АП 1005/04 од 2. децембра 2005. године, *Службени гласник РС*, бр. 4/06, став 38 и АП 1203/05 од 27. јуна 2006. године, *Службени гласник БиХ*, бр. 7, став 53). Уставни суд је већ закључио да у конкретном случају редовни судови нису направили правилну дистинкцију између онога што представља вриједносне оцјене и чињенице у односу на један дио спорног изражавања. Иако су редовни судови утврдили постојање клевете уопштено и нису одлучивали о одговорности за штету у односу на сваку од објављених информација посебно, пропуст да направе правилну дистинкцију између вриједносних оцјена и чињеница у принципу је могао касније имати утицаја на утврђивање висине штете, јер ће од „обима“ изнесене клевете зависити и тежина посљедица по углед неког лица. С тим у вези, Уставни суд поново наглашава принцип, на који је већ указано у овој одлуци, према којем досуђени износ накнаде штете мора бити пропорционалан штети нанесеној нечијем угледу. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да редовни судови, према принципу пропорционалности, нису успоставили правилну равнотежу између слободе медија и права тужиоца на углед. Уставни суд сматра да су редовни судови таквим поступањем изашли ван допуштеног степена слободне процјене.

На основу свега наведеног, Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције.

(Одлука број: АП 7/09 од 9. новембра 2011. године)

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Није повријеђено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када је тужени своју обавезу према апеланту извршио у складу са Законом о наплати и дјелимичном отпису доспјелих, а ненаплаћених доприноса за социјално осигурање, те када је задовољен принцип пропорционалности између легитимног циља и наметнуте обавезе, која се огледа у плаћању „дуга“ Федерацији на начин дефинисан наведеним законом.

Из образложења:

У вези с апелантовим наводима да му је оспореном пресудом повријеђено право на имовину, Уставни суд прво мора утврдити да ли је апелант имао имовину која је заштићена чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У вези с тим, Уставни суд указује на конзистентну праксу Европског суда и сопствену јуриспруденцију, према којим „имовина“, у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, може бити „постојећа имовина“ или „добра“, укључујући и потраживања у односу на која лице има бар „легитимно очекивање“ да ће их реализовати (види Европски суд, *Jantner protiv Slovacke*, пресуда од 4. марта 2003. године, апликација број 39050/97, став 27). Уставни суд, такође, подсећа на то да право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију не гарантује право на стицање имовине (види Европски суд, *Van der Musselle protiv Белгије*, пресуда од 23. новембра 1983. године, серија А, број 70, став 48), нити се може тумачити као ограничење држави да законима уреди питање услова под којима одређена лица могу да остварују одређена имовинска права.

У конкретном случају, Уставни суд сматра да се апелантова „имовина“, која је заштићена чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, састојала у његовом „легитимном очекивању“ да ће остварити право на уплату доприноса од туженог, како је прописано у Закону о доприносима. Дакле, Уставни суд сматра да апелантово потраживање по основу уплате доприноса представља „имовину“ у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Даље, Уставни суд треба утврдити да ли је дошло до мијешања у апелантову имовину, да ли је то мијешање било у складу са законом и у јавном интересу и да ли је то мијешање било пропорционално легитимном циљу, дакле успоставља ли правичну равнотежу између апелантовог права и општег интереса. Уставни суд запажа да је оспорена пресуда, којом је одбијен апелантов захтјев за уплату доприноса, донесена у поступку поводом апелантове тужбе против туженог ради уплате доприноса за пензијско, инвалидско и здравствено осигурање и на име доприноса од незапослености, за период од 1. јануара 1996. до 5. маја 2000. године. С обзиром на то да је већ констатовано да се ради о апелантовој имовини, произилази да је оспореном одлуком, којом је одбијен апелантов тужбени захтјев за уплату доприноса, дошло до мијешања у апелантову имовину.

Сљедеће питање на које Уставни суд треба да одговори јесте да ли је мијешање у апелантово право на имовину било у складу са законом. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Кантонални суд у Сарајеву оспореном пресудом одбио као неоснован апелантов тужбени захтјев ради уплате доприноса за пензијско, инвалидско и здравствено осигурање, утврдивши да је тужени, на основу одредби Закона о наплати и дјелимичном отпису доспјелих, а ненаплаћених доприноса, са Федералним заводом ПИО/МИО 9. октобра 2008. Године закључио Споразум о измирењу дуга, којим су утврђена дуговања односно потраживања на основу доприноса за пензијско и инвалидско осигурање као и социјално осигурање, тако што је тачкама III и IV утврђено да ће тужени измирити доспјеле а неизмирене обавезе за социјално осигурање у року од пет година и да ће дуговања из тачке II измирити у 60 једнаких рата, на основу чега је Кантонални суд закључио да је тужени, поступајући на основу Закона о наплати и дјелимичном отпису доспјелих, а ненаплаћених доприноса и Споразума са Федералним заводом ПИО/МИО, испунио обавезу према свим запосленицима, укључујући и апеланта, у погледу уплате наведених доприноса, те да је у цијелости испунио преузете обавезе. Дакле, оспорена пресуда којом је одбијена апелантова тужба ради уплате доприноса донесена је на основу одредби Закона о наплати и дјелимичном отпису доспјелих а ненаплаћених доприноса, што упућује на закључак да је „мијешање“ у апелантово право на имовину извршено у складу са законом.

Уставни суд мора одговорити на питање да ли је мијешање у апелантову имовину у складу са принципом „пропорционалности“, односно да ли је постигнута правична равнотежа између заштите апелантовог права на имовину и захтјева за заштиту општег јавног интереса. У вези с тим, Уставни суд, слиједећи сопствену праксу и

праксу Европског суда, указује на то да у сваком поједином случају мора постојати „правичан однос“ између захтјева јавног интереса који се жели постићи и заштите основних права појединаца, што није могуће постићи ако апелант мора сносити „посебан и претјеран терет“ (види Европски суд, *James и други против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, ст. 46 и 50).

Имајући у виду општепознату чињеницу да велики број предузећа са већинском структуром државног капитала својим запосленицима дугује знатна средства по основу уплате обавезних доприноса, Уставни суд сматра неспорним да је доношење Закона о наплати и дјелимичном отпису доспјелих, а ненаплаћених доприноса било у јавном интересу. Принцип пропорционалности не може се довести у питање, с обзиром на то да је чланом 5 Закона о наплати и дјелимичном отпису доспјелих а ненаплаћених доприноса прописано да се измирење дуга на начин прописан ставом 1 овог члана сматра измирењем обавеза по основу обавезних доприноса у складу са важећим прописима. Дакле, одбијањем апелантовог тужбеног захтјева, због тога што је тужени на основу наведеног закона закључио Споразум са ПИО Федерације БиХ, на апеланта није стављен „претјеран терет“ односно није доведено у питање поштовање принципа „пропорционалности“ јер цитиране одредбе наведеног закона прописују да је на овај начин извршено измирење обавеза по основу обавезних доприноса што значи да апелант слиједом тога може остваривати сва права која су условљена обавезном уплатом доприноса (пензионисање, здравствено осигурање итд.).

Стога, Уставни суд сматра да је у конкретном случају мијешање у апелантову имовину извршено у јавном интересу, а задовољен је и принцип „пропорционалности“ из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

(Одлука број: АП 3047/09 од 10. октобра 2012. године)